

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

ID 5731

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	053 Психологія (бакалавр)	Назва освітньої програми	Психологія (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. психології (ПС)

Викладач/викладачі

Козак Оксана Вікторівна, асистент, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	формування у студентів фундаментальних знань, навичок і компетенцій у сфері психологічної реабілітації осіб, які зазнали фізичних, психічних або соціальних травм та травм війни, а також розвиток професійної готовності до надання кваліфікованої допомоги.
Формат курсу	Змішаний курс, що передбачає самостійне засвоєння теоретичного матеріалу, проведення лекцій у вигляді теоретичної довідки, практичних робіт та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	<p>За результатами вивчення дисципліни студент набуде таких компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. - Загальні компетентності:<ul style="list-style-type: none"> ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення (креативність). ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 5. Цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. - Фахові:<ul style="list-style-type: none"> СК 3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК 6. Здатність, ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах. СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

	СК 11.Здатність створювати, організовувати та реалізовувати психологічний супровід та реабілітацію людині у ситуації хвороби.
Програмні результати навчання з ОП	<p>За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:</p> <p>ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.</p> <p>ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.</p> <p>ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.</p> <p>ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.</p> <p>ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.</p> <p>ПР12. Застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження, відновлення здоров'я та реабілітації та оцінювати її за критеріями адекватності.</p> <p>ПР13. Використовувати модифікації існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності психолога у галузі клінічної та реабілітаційної психології.</p>
Обсяг курсу	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 28 год.; практичні заняття — 28 год.; самостійна робота — 64 год.;</p> <p>Заочна форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 8 год.; практичні заняття — 6 год.; самостійна робота — 106 год.;</p>
Ознаки курсу	Рік навчання — 4; семестр — 8; Вибіркова дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	<p>Поточний контроль: опитування</p> <p>Підсумковий контроль: залік</p>

Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення

Компетентності, що є передумовою вивчення "Практикум з загальної психології":

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК9. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Дисципліни, які є передумовою вивчення "Практикуму з загальної психології": "Загальна психологія", "Клінічна психологія", "Психодіагностика", "Основи психотерапії"

Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення

Психодіагностичний інструментарій, (тести, питальники) ноутбук, мультимедійний проектор, комп'ютерний клас, аудиторна маркерна дошка, художні матеріали, підручні засоби, секундомір, телефон.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<p>Тема 1. Основні поняття та історичний розвиток реабілітології.</p> <p>1. Поняття реабілітології.</p> <p>2. Види реабілітації.</p> <p>3. Реабілітаційний процес.</p>	4	2
<p>Тема 2. Психологічна реабілітація</p> <p>1. Особливості реабілітації хворих на соматичні та психічні захворювання.</p> <p>2. Психологічна реабілітація осіб, що мають особливі потреби та вади розвитку.</p> <p>3. Основні методи психологічної реабілітації осіб з вадами слуху, зору, руху, мовлення, тощо.</p>	4	
<p>Тема 3. Психологія та реабілітологія кризових станів особистості.</p> <p>1. Типологія кризових станів.</p> <p>2. Психологічний супровід кризових станів.</p> <p>3. Особливості комплексного підходу до розуміння стану «психологічна криза»</p>	4	2
<p>Тема 4. Особливості психологічної реабілітації осіб що постраждали від військових дій.</p> <p>1. Психологічна підтримка внутрішньо-переміщених осіб</p> <p>2. Психологічна підтримка жінок та дітей що постраждали внаслідок військових дій</p> <p>3. Психологічна підтримка бізнесу під час економічних втрат</p>	4	
<p>Тема 5. Психологічні особливості реабілітації ветеранів війни та їх сімей</p> <p>1. Особливості психологічної реабілітації при ПТСР</p> <p>2. Нормативно-законодавча база комплексної реабілітації для ветеранів</p> <p>3. Психологічна реабілітація сімей ветеранів. Державні та недержавні програми.</p>	2	2
<p>Тема 6. Психологічна реабілітація осіб що постраждали від насильства</p> <p>1. Превенція насильства серед молоді</p> <p>2. Особливості роботи з постраждалими від ГЗН</p> <p>3. Психологічна підтримка постраждалих від булінгу, ксенофобії, ейджизму, гомофобії.</p>	2	
<p>Тема 7. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.</p> <p>1. Психодіагностика осіб, що пережили травмуючу подію.</p>	4	2

- 2. Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб.
- 3. Короткі характеристики психодіагностичних методик

Тема 8. Цілісний підхід до здоров'я як чинник успішної реабілітації.

- 1. Міжнародний досвід впровадження програм реабілітації.
- 2. Індивідуальний підхід та нестандартні інтервенції в реабілітації 4
- 3. Мотивація в реабілітології
- 4. Психотерапевтичні методи в психологічній реабілітації

РАЗОМ: 28 8

Практичні заняття (теми)	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Поняття та зміст реабілітаційного процесу.	4	1
Психологічні аспекти реабілітації людини з порушеннями психофізичного розвитку	4	1
Психологічний супровід кризових станів.	4	1
Психологічна підтримка жінок та дітей що постраждали внаслідок військових дій	4	
Психологічна реабілітація сімей ветеранів. Державні та недержавні програми	2	1
Психологічна підтримка постраждалих від булінгу, ксенофобії, ейджизму, гомофобії.	2	1
Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб.	4	1
Індивідуальний підхід та нестандартні інтервенції в реабілітації	4	
РАЗОМ:	28	6

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Опрацювання окремих розділів:

1. Визначення, завдання та напрями реабілітаційної психології.
2. Основні моделі психологічної реабілітації.
3. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): причини, симптоми, методи подолання.
4. Емоційне вигорання та депресія після травми.
5. Когнітивно-поведінкова терапія в реабілітаційному процесі.
6. Використання арт-терапії, музикотерапії та тілесно-орієнтованих методик у відновленні психічного здоров'я.
7. Особливості психологічної підтримки людей з порушеннями опорно-рухового апарату, зору, слуху.
8. Соціальна адаптація осіб з інвалідністю.
9. Психологічні особливості адаптації до мирного життя після військових дій.
10. Методи психосоціальної підтримки ветеранів та їхніх родин.
11. Психологічні особливості дітей, які зазнали травматичних ситуацій.
12. Методи роботи з дітьми, які втратили рідних або постраждали від військових дій.
13. Вплив підтримки сім'ї на відновлення психічного здоров'я постраждалого.
14. Робота з родинами, які пережили втрати або складні життєві обставини.
15. Психологічні ризики роботи з травмованими людьми.
16. Методи саморегуляції та профілактики професійного вигорання.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна література:

1. Бойко Г. М. Реабілітаційна психологія : посібник [для студ. вищ. навч. закл.] – Полтава : АСМІ, 2010. – 240 с.
2. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навчальний посібник / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Глоба О. П. Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями: [монографія] / О. П. Глоба. – Краматорськ: ДДМА, 2011. – 348с.
5. Гридковець Л. (ред.). Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навчальний посібник. – Т. 3. – Київ: Освіта України, 2018. – 256 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/d/430841.pdf>
6. Гридковець Л. М. Реабілітаційна психологія. – Київ : КІБіТ, 2015. – 42 с.
7. Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах : методичні рекомендації. – Київ ; Харків : ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», 2014. 120 с.
8. Ломакін Г. Система соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали наслідків травм війни // Психологія та суспільство. – 2024. – Т. 5, № 1. – С. 112–129. URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/508>
9. Пророк Н. (ред.). Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навчальний посібник. – Т. 1. – Київ: Освіта України, 2018. – 312 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/a/430805.pdf>
10. Царенко Л. (ред.). Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навчальний посібник. – Т. 2. – Київ: Освіта України, 2018. – 280 с. URL: <https://emed.library.gov.ua/wp-content/uploads/tainacan-items/8476/45035/Osnovy-reabilitatsiynoi-psykholohii--T.-2.pdf>

(Додаткова):

1. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції / за наук. ред. Н. А. Бастун. – Київ: ІКЦ «Леста», 2005. – 182 с.
7. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / А. Г. Шевцов. – К.: НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 239 с.
8. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : монографія / А. Г. Шевцов– К. : «МП Леся», 2009. – 483 с.

Інформаційні ресурси:

1. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:5731. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>
  2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – доступ до наукових публікацій, дисертацій та книг. <http://www.nbuv.gov.ua>
  3. Електронна бібліотека Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України – наукові праці українських психологів. <http://lib.iitta.gov.ua>
  4. Електронний репозитарій відкритого доступу eLibrary – архів наукових публікацій з психології та медицини. <https://elibrary.kubg.edu.ua>
  5. Спеціалізовані сайти з реабілітаційної психології
- Міжнародний центр психологічної допомоги та реабілітації – корисні статті та рекомендації щодо реабілітації.

<https://rehabpsych.org>

Українська асоціація психології травми – актуальні матеріали щодо роботи з людьми, які пережили травму.

<https://www.uatp.org.ua>

Інститут когнітивного моделювання – статті, методики та дослідження у сфері реабілітаційної психології.

<https://cognitive.com.ua>

6. Онлайн-курси та освітні платформи

Prometheus – безкоштовні курси з психології, психотерапії та реабілітації.

<https://prometheus.org.ua>

Coursera – курси з клінічної психології та реабілітації (є українськомовні матеріали).

<https://www.coursera.org>

EdEra – освітня платформа з курсами з психології та реабілітації.

<https://www.ed-era.com>

7. Наукові журнали та публікації

Психологія і суспільство – науковий журнал про сучасні підходи в психології.

<https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp>

Науковий журнал "Практична психологія та соціальна робота" – статті та дослідження з психологічної реабілітації.

<https://pt.khmnu.edu.ua>

Журнал "Клінічна психологія та реабілітація" – міждисциплінарний науковий ресурс.

<https://clinicpsych.com.ua>

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі . Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	18		20	17			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Тема 1	Практичне заняття №1	5	Тема 5	Практичне заняття №5	4		
Тема 2	Практичне заняття №2	5	Тема 6	Практичне заняття №6	4		
Тема 3	Практичне заняття №3	4	Тема 7	Практичне заняття №7	5		
Тема 4	Практичне заняття №4	4	Тема 8	Практичне заняття №8	4		

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ПС, протокол №1 від «29» серпня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. психол. наук, доцент кафедри ПС

Ірина ПЕРІГ